

SXEDIO.K73

18.8.1965: Ο ΗΛΙΑΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΝΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΕΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΛΛΑ ΤΕΛΙΚΑ ΑΠΟΤΥΓΧΑΝΕΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ ΣΕ ΕΝΑ ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ ΟΤΑΝ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΨΗΦΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝ ΜΕΣΩ ΣΟΒΑΡΩΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΩΝ

Με την καταψήφιση της Κυβέρνησης του Αθανασιάδη Νόβα και την παραίτηση της, η κρίση έπαιρνε νέες διαστάσεις και ο Βασιλιάς κάλεσε σε ακρόαση στα ανάκτορα τους τέσσερις πολιτικούς αρχηγούς (Γεώργιο Παπανδρέου της Ε. Κ., Παναγιώτη Κανελλόπουλο της ΕΡΕ, Ιωάννη Πασαλίδη της ΕΔΑ και Σπύρο Μαρκεζίνη των Προοδευτικών) σε μια προσπάθεια να επιτύχει άρση του αδιεξόδου.

Η πρόσκληση των αρχηγών έγινε εν μέσω πληροφοριών ότι επόμενος πρωθυπουργός θα ήταν ο Στέφανος Στεφανόπουλος και όχι ο Γεώργιος Παπανδρέου, παρά το γεγονός ότι ήταν ο ηγέτης με τους περισσότερους βουλευτές.

Ο Στέφανος Στεφανόπουλος μάλιστα κλήθηκε στα ανάκτορα για διαβουλεύσεις με το Βασιλέα.

Ο Γεώργιος Παπανδρέου ήταν κάθετος στις απόψεις του για το πως θα λυόταν η κρίση: Είτε έπρεπε να ανατεθεί στον ίδιο η εντολή σχηματισμού νέας Κυβέρνησης είτε θα διοριζόταν υπηρεσιακός πρωθυπουργός για να διενεργήσει εκλογές.

Ωστόσο ο Βασιλιάς είχε ήδη κάνει τις επιλογές του και στις 8 Αυγούστου ανέθεσε την εντολή στον Στέφανο Στεφανόπουλο, πρώην αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Παπανδρέου.

Ο Παπανδρέου εξεχόμενος των ανακτόρων ύστερα από δεκαπεντάλεπτη συνάντηση με τον βασιλέα δήλωσε:

"Ο βασιλεύς μου ανεκοίνωσεν ότι κατόπιν σκέψεως και ανταλλαγής απόψεων απεφάσισεν όπως μη αποδεχθή οιαδήποτε των υπ' εμού προταθεισών λύσεων. Ητοι απέρριψε την πρότασιν αναθέσεως εις εμέ της εντολής, όπως σχηματίσω νέαν Κυβέρνησιν της Ενώσεως Κέντρου ή να σχηματίσω υπηρεσιακήν

Κυβερνησιν προς διενέργειαν εκλογών εντός της υπό του συντάγματος προνοουμένης προθεσμίας. Ο βασιλεύς με ηρώτησε κατά πόσον είχαν οιαδήποτε άλλην λύσιν να προτείνω. Απήντησα ότι ουδέν άλλο είχαν να προτείνω και προσέθεσα ότι τόσοσιν εγώ όσοσιν και ολόκληρος η Ενωσις Κέντρου εμμένομεν εις τας υπ' εμού προταθείσας δύο λύσεις. Εξέφρασα προς τον βασιλέα την λύπην μου δια την απάντησιν την οποίαν έλαβον και υπέβαλον ότι αντενδείκνυτο οιαδήποτε νέα προσπάθεια σχηματισμού κυβερνήσεως εκ της Ενώσεως Κέντρου".

Η Κοινοβουλευτική ομάδα της Ενωσης Κέντρου επέμενε στις θέσεις που είχε εκθέσει στον βασιλέα ο Γεώργιος Παπανδρέου και έτσι ο Στεφανόπουλος αναγκάστηκε "να μη φύγει από το κοπάδι" και κατέθεσε την εντολή που του είχε αναθέσει ο βασιλιάς.

Εξω από τα γραφεία της Ενώσεως Κέντρου στις 9 Αυγούστου, που θα συνεδρίαζε η κοινοβουλευτική ομάδα της Ε.Κ. είχαν συγκεντρωθεί χιλιάδες νέοι με συνθήματα εναντίον της βασιλικής οικογένειας. Ένας μάλιστα διαδηλωτής ακούστηκε να φωνάζει: "Κάτω η αυλική καμαρίλλα. Η γερμανίδα πρέπει να φύγη".

Ο Παπανδρέου προσφωνώντας τα πλήθη από τον εξώστη των γραφείων του Κόμματος του λίγο πριν αρχίσει η συνεδρία της Κοινοβουλευτικής ομάδας της Ενωσης Κέντρου είπε:

"Ευρισκόμεθα εις μίαν ιστορικήν περίοδον δημοκρατικών αγώνων. Αποτελεί την δόξαν του λαού και της νεότητος ότι ευρίσκονται εις την πρωτοπορίαν. Δύναμαι να σας βεβαιώσω ότι εις την χώραν αυτήν, ένας μόνον είναι κυρίαρχος: Ο λαός, όστις και θα επιβάλη τελικώς την θέλησιν του. Η δημοκρατία θα νικήση".

Η πολιτική κρίση στην Ελλάδα κορυφωνόταν και καθώς ο βασιλιάς συνέχιζε να καταβάλλει προσπάθειες εξόδου από την κρίση, ο Γεώργιος Παπανδρέου ζήτησε νέα ακρόαση από τον βασιλιά, η οποία έγινε στις 12 Αυγούστου.

Η συνάντηση ήταν δραματική, αλλά και πάλι

κατέληξε σε αδιέξοδο μια και ο Παπανδρέου επέμενε στις θέσεις του.

Ο βασιλιάς προσπάθησε να πείσει τον "Γέρο της Δημοκρατίας" να αποδεχθεί όπως αναθέσει την εντολή σε άλλο στέλεχος της Ένωσης Κέντρου, πράγμα που απέρριψε.

Το άλλο στέλεχος της Ένωσης Κέντρου που άρχισε να αναφέρεται ήταν ο Ηλίας Τσιριμώκος, πρώην κομμουνιστής.

Ο βασιλιάς παρουσιαζόταν ανένδοτος και δεν ήθελε να αναθέσει τον σχηματισμό οποιασδήποτε μορφής κυβέρνησης στον Γεώργιο Παπανδρέου γιατί όπως υποστήριζε είχε χάσει την πλειοψηφία στη Βουλή μετά την αποστασία βουλευτών του.

Τις απόψεις του βασιλέως εξέφρασε δημόσια ο υπό παραίτηση πρωθυπουργός Αθανασιάδης Νόβας, σύμφωνα με όσα μετέδωσε το ΕΙΡ στις 12 Αυγούστου:

"Η Α.Μ. Ο βασιλεύς ακούσας εκ νέου τας γνωστάς απόψεις του κ. Παπανδρέου ενέμεινεν εις την γνώμην ότι υπό τας παρούσας συνθήκας, είναι αδύνατον να ενεργηθούν εκλογαί. Αλλ' ούτε εις τον κ. Παπανδρέου είναι δυνατόν να δοθή εντολή σχηματισμού κυβερνήσεως, δεδομένου ότι ούτος δεν διαθέτει πλέον την κοινοβουλευτικήν πλειοψηφίαν και επομένως η τυχόν εντολή θα ωδήγει και πάλιν εις εντολάς. Ο κ. Παπανδρέου απέκλεισεν απολύτως την ανάθεσιν εντολής εις άλλον στέλεχος της Ενώσεως Κέντρου έστω και εάν τούτο ηδύνατο να συγκεντρώση την παμψηφίαν των μελών της. Συνεπώς η διαπίστωσις είναι ότι ουδεμία δυστυχώς βελτίωσις της καταστάσεως επήλθεν".

Η απάντηση του Γεωργίου Παπανδρέου ήλθε με την προειδοποίηση ότι "ό,τι απομένει τώρα, είναι αγών, επικεφαλής του λαού, ανένδοτος αγών διά την επάνοδον της δημοκρατίας εις την κοιτίδα της".

Ο Παπανδρέου έθετε θέμα καθεστωτικό πλέον ανοικτά και προειδοποιούσε ότι θα κατέβαινε στο πεζοδρόμο για να προστατεύσει τη δημοκρατία από τις εκτροπές του Βασιλέως. Χαρακτηριστικά το

εκφραστικό όργανο της παράταξης "Το Βήμα" σε κύριο άρθρο του έγραψε: "Ο Βασιλεύς παίζει με την φωτιά".

Ο βασιλιάς και οι άνθρωποι του όμως κινούνταν στο παρασκήνιο και ενώ οι νέοι συνέχιζαν να βρίσκονται στους δρόμους και να διαδηλώνουν εναντίον του, επιτεύχθηκε εκείνο που επιδίωκε: Η διάσπαση της Ένωσης Κέντρου.

Οι διάφοροι πολιτικοί κυρίως στελέχη της Ένωσης Κέντρου διέβλεψαν ότι ήταν δυνατό να εξασφαλίσουν την υποστήριξη της ΕΡΕ, ώστε να μπορέσουν να ικανοποιήσουν και τις φιλοδοξίες τους και να ανέλθουν στην πρωθυπουργία, έστω και για λίγο.

Επικεφαλής αυτής της κίνησης βρέθηκαν τελικά δύο στελέχη της Ένωσης Κέντρου, των οποίων τα ονόματα αναφέρονταν ότι θα μπορούσε ο βασιλιάς να τους αναθέσει την εντολή: Οι Στέφανος Στεφανόπουλος και Ηλίας Τσιριμώκος.

Οι δυο βουλευτές της Ένωσης Κέντρου με δηλώσεις στο προεδρείο της Βουλής ανακοίνωσαν στις **16** Αυγούστου ότι καθίσταντο ανεξάρτητοι.

Ταυτόχρονα οι δυο βουλευτές ανέφεραν:

"Επιθυμούμεν να δώσωμεν μίαν σύντομον εξήγησιν διά την απόφασιν μας να καταστήωμεν ανεξάρτητοι. Ειργάσθημεν με επιμονήν και αυταπάρνησιν διά να γίνη η Ένωσις Κέντρου. Και μολονότι ο επιλεγείς υφ' όλων ημών ως αρχηγός κ. Γεώργιος Παπανδρέου απέφευγε να τηρήσει τους κανόνας της δημοκρατικής λειτουργίας του Κόμματος, τον εβοηθήσαμεν με όλας μας τας δυνάμεις διά την απομάκρυνσιν της ΕΡΕ από την εξουσίαν και διά την εφαρμογήν του προγράμματος της ΕΚ. Δυστυχώς

Η απέχθεια του κ. Παπανδρέου προς τα συλλογικά όργανα του Κόμματος εξηκολούθησε και μετά την νίκην. Ταύτισε το κόμμα, την Κυβέρνησιν και την Δημοκρατίαν με το πρόσωπον του.

Ο φόβος μήπως προκληθή αδόκητον ρήγμα εις την δύναμιν που είχομεν δημιουργήσει κατέστησε και ημάς ακουσίους συνεργούς της αντιδημοκρατικής ταύτης καταστάσεως και δεν δυνάμεθα να είπωμεν εάν

είμεθα απολύτως άμοιροι ευθυνών διά το γεγονός ότι ο κ. Παπανδρέου απολύτως μόνος και άνευ της γνώμης του υπουργικού Συμβουλίου και του Κόμματος απεφάσισε και ωδήγησε την χώραν εις την σημερινήν επικίνδυνον πολιτικήν κρίσιν.

Εις μάτην προσεπαθήσαμεν διά συνεχών εκκλήσεων και παρακλήσεων να τον συγκρατήσωμεν από την οδόν της αδιαλλαξίας προς την οποίαν εφέρετο, η οποία ηδύνατο ν' αποβή μοιραία διά την χώραν. Ιδιαιτέρως δε αυτός επειδή εξέφραζε το 53% του λαού και απήλασε μεγίστης δημοτικότητας, έπρεπε να είναι κατ'εξοχήν μετριοπαθής και συνετός.

Αλλά και όταν ένεκα της ιδικής του παραιτήσεως εσχηματίσθη άλλη Κυβέρνησις, η οποία λόγω του τρόπου καθ'ον ενεφανίσθη ήλθεν εις αντίθεσιν προς το λαϊκόν αίσθημα, εβοηθήσαμεν τον κ. Παπανδρέου εις την προσπάθειαν διά την αποτροπήν της. Εν τω μεταξύ όμως επολλαπλασιάσαμεν και τας εκκλήσεις προς αυτόν να στέρξη ευθύς μετά την καταψήφισιν της Κυβερνήσεως Νόβα και εφ'όσον αι άμεσοι εκλογαί εκ των πραγμάτων απεκλείοντο εις κάποιαν λύσιν, διά να ξεπεράση η χώρα την δημιουργηθείσαν οξύτητα, ούτως ώστε να βαδίσωμεν κατά τρόπον ομαλόν εις ελευθέρας, ανοθεύτους και ηρέμους ελογάς.

Ουδείς του ζήτησε να ταπεινώση εαυτόν, δεχόμενος να υποχωρήση εις ανυποχωρήτους απόψεις του. Η άποψις του να αναλάβη ο ίδιος το Υπουργείον Αμύνης κατέστη ανυποχώρητος μόνον όταν υπεδείχθη από τον βασιλέα, ο οποίος κατά τον κ. Παπανδρέου είναι ο σύμβουλος των συμβούλων του, ότι θα ήτο σκόπιμον ν' απέφευγε την ανάληψιν του υπουργείου διά λόγους ευθιξίας, έστω και δι'ολίγον χρόνον, εφ'όσον καλώς ή κακώς είχεν αναμιχθή εις την υπόθεσιν Ασπίδα το όνομα του υιού του. Δεν του εζητήσαμεν εν τούτοις αν ανακαλέση την αξίωσιν του αυτήν.

Του εζητήσαμεν μόνον να μη παραιτηθή και έως ότου θα ήτο δυνατόν να εύρη άλλην συμβιβαστικήν λύσιν με τον βασιλέα να αποδεχθή τον σχηματισμόν

μιας προσωρινής Κυβερνήσεως εκ της Ε.Κ., διά να αρθούν τα εμπόδια, ν' αβλυνθή η οξύτης και να δημιουργηθούν αι προϋποθέσεις δι' εκλογάς με καθαρώς πολιτικόν περιεχόμενον.

Ολοι μας αι προσπάθειαι απέβησαν εις μάτην. Δυστυχώς επιμένει να προβάλλη ένα δήθεν συνταγματικόν ζήτημα και να διατηρή την χώραν εις αναβρασμόν, παρά τους αμέσους κινδύνους που διατρέχομεν από εθνικής πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής απόψεως. Δεν πιστεύομεν να νομίζει ο ο κ. Παπανδρέου ότι η λύσις του Κυπριακού προάγεται υπό τας σημερινάς συνθήκας. Εν τούτοις φαίνεται ότι ουδείς δύναται να τον ανακόψη εις τον δρόμον της αδιαλλαξίας, ο οποίος οδηγεί εις νέον διχασμόν και αδελφοκτόνον σύγκρουσιν.

Αυτοί είναι οι λόγοι που μας επιβάλλουν να διαχωρίσωμεν τας ευθύνας μας ενώπιον του λαού και της Ιστορίας. Ελπίζομεν ότι όλοι οι βουλευταί της Ε.Κ. οι οποίοι έχουν συναίσθησιν ότι δεν είναι απλοί αριθμοί, αλλά εκπρόσωποι της του Έθνους, θα θελήσουν ν' αντιληφθούν ότι πρέπει η χώρα να γνωρίση επί τέλους ησυχίαν και γαλήνην και ν' αποκτήση κυβέρνησιν εκ του Κέντρου αφού τούτο είναι πραγματοποιήσιμον.

Ημείς πράττομεν το καθήκον μας προς την δημοκρατίαν και προς το Έθνος και ποιούμεθα μίαν υστάτην έκκλησιν προς τον Αρχηγόν του Κέντρου όπως αντιληφθή ότι υπάρχει και ο λαός και το Έθνος με τα επείγοντα και αγωνιώδη αυτών προβλήματα και θελήση να δώση μίαν λύσιν, η οποία ν' αποτελή διέξοδον διά να απομακρύνη τους κινδύνους που διαγράφονται άμεσοι και απειλητικοί εις τον εθνικόν ορίζοντα".

Την επομένην 17 Αυγούστου οι δύο ανεξαρτητοποιηθέντες βουλευτές Στεφανόπουλος και Τσιριμώκος έγιναν δεκτοί από τον Βασιλέα.

Ο Βασιλιάς δέχθηκε την επομένη τους δύο βουλευτές και προχώρησε στις αποφάσεις του και ανέθεσε στον Ηλία Τσιριμώκο τον σχηματισμό Κυβέρνησης.

Την απόφαση του βασιλέως ανακοίνωσε ο ίδιος Τσιριμώκος εξερχόμενος από τα ανάκτορα στις εννέα το βράδυ της 18ης Αυγούστου 1965.

Ο Τσιριμώκος ευχαρίστηκε μάλιστα τον Στεφανόπουλο ο οποίος όπως είπε υποσχέθηκε ότι "θα αγωνισθή με πλήρη αλληλεγγύην διά να κερδηθή η κοινουλευτική μάχη, την οποίαν θα δώσωμεν συντόμως εις την Βουλήν".

Ωστόσο ο Στεφανόπουλος έμεινε τελικά εκτός Κυβέρνησης, στο απυρόβλητο και στην εφεδρεία σε περίπτωση που ο Ηλίας Τσιριμώκος αποτύγχανε να σχηματίσει κυβέρνηση.

Την ανάθεση της εντολής στον Τσιριμώκο και την ορκωμοσία της Κυβέρνησης την επομένη ακολούθησαν βίαιαι συγκρούσεις στην Αθήνα στις οποίες τραυματίστηκαν δεκάδες πρόσωπα στη διάρκεια συγκρούσεων με την Αστυνομία.

Η απάντηση του Παπανδρέου στη νέα Κυβέρνηση ήταν ότι θα άρχιζε περιοδεία στην ελληνική ύπαιθρο "διά να καταγγείλη την παραβίασιν της συνταγματικής τάξεως και της προσπάθειας των ανακτόρων όπως σχηματίσουν κυβερνήσεις αι οποίαι δεν τυγχάνουν της υποστηρίξεως του κυριάρχου λαού".

Στην ενέργεια του βασιλέως να αναθέσει σχηματισμό κυβέρνησης στον Ηλία Τσιριμώκο, μιας κυβέρνησης που χαρακτηριζόταν η δεύτερη κυβέρνηση της αποστασίας, απάντησε και ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος έμενε πλέον βασικός ισχυρός άνδρας στην Ε.Κ. μετά την αποχώρηση των Στεφανόπουλου, Τσιριμώκου, Νόβα, και κυρίως του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη (19.8.65):

"Οιαδήποτε νέα κυβερνήσις διορισθησομένη υπό των ανακτόρων, θα ανατραπή διά λαϊκής εξεγέρσεως και διαδηλώσεων. Εφ' όσον δε τότε, ο βασιλεύς Κωνσταντίνος προσφύγη εις στρατιωτικόν καθεστώς, αι συνέπειαι θα είναι καταστρεπτικάί, μη αποκλειομένης και της συρράξεως".

Ενώ σχηματιζόταν η Κυβέρνηση και ο Ηλίας Τσιριμώκος προσπαθούσε να εξασφαλίσει υποστήριξη, ώστε να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή, ο Γεώργιος Παπανδρέου άρχισε την περιοδεία του με

ομιλίες στο Βόλο και τη Λάρισα.

Ο Παπανδρέου ξεκαθάρισε από την αρχή ότι δεν έθετε καθεστωτικό θέμα και ότι υποστήριζε τη βασιλευόμενη δημοκρατία.

Αλλά ζητούσε πλέον αμέσως εκλογές ώστε να αποφασίσει ο λαός για το μέλλον της χώρας.

Οι μύδροι στρέφονταν εναντίον του βασιλέα Κωνσταντίνου στον οποίο επαναλάμβανε αυτό που είχε πει ο Ελευθέριος Βενιζέλος το **1916** προς τον βασιλιά Κωνσταντίνο: "Βασιλεύ άφες την θέσιν του αρχηγού κόμματος. Ανελθε και πάλιν τας βαθμίδας του θρόνου σου".

Ο Ηλίας Τσιριμώκος παρουσιάστηκε στη Βουλή και κατέθεσε τις προγραμματικές του δηλώσεις στις **24** Αυγούστου και ιδιαίτερα για το Κυπριακό επανέλαβε ότι υποστήριζε την αρχή της αυτοδιάθεσης τονίζοντας ότι "ουδέποτε ο ελληνικός λαός θα εγκαταλείψει τον πόθον της Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα".

Ανέφερε ο Ηλίας Τσιριμώκος στις προγραμματικές του δηλώσεις:

"Ενα από τα θέματα τα οποία έθεσαν υπό δοκιμασίαν την συμμαχίαν του ΝΑΤΟ εν Ελλάδι υπήρξε το μέγα Ελληνικόν εθνικόν ζήτημα το Κυπριακόν.

Σήμερον ευρισκόμεθα εν όψει της γενικής συνελεύσεως του ΟΗΕ. Η μεγάλη μας δύναμις είναι ότι το αίτημά μας επί του Κυπριακού στηρίζεται εις μίαν βασικήν αρχήν του ΟΗΕ, την αρχήν της αυτοδιαθέσεως. Η προσήλωσις της Ελλάδος εις τας αρχάς του ΟΗΕ απεδείχθη και εκ του γεγονότος ότι συνεμορφώθη και προς την έκθεσιν του μεσολαβητού του ΟΗΕ. Ούτω τας διμερείς συζητήσεις με την Τουρκίαν τας οποίας είχομεν άλλοτε αρνηθή απεδέχθη η Κυβέρνησις Παπανδρέου.

Το δεύτερον σημείον της δυνάμεως μας είναι η ενότης, η οποία εσημειώθη παρά τα περί του αντιθέτου λεγόμενα. Νομίζω ότι η απαιτούμενη ενότης μεταξύ των Ελλήνων της Ελλάδος και Κύπρου διατηρείται και πρέπει να διατηρηθή άρρηκτος. Ενα τοιούτον θετικόν σημείον είναι ότι η περί Κύπρου συζήτησις δεν

γίνεται υπό το άγχος πολεμικής απειλής ή και πραγματικής εν Κύπρω αιματοχυσίας.

Αλλ' εάν αυτά είναι τα όπλα μας και τα θετικά στοιχεία, δεν δύναμαι, εν όψει της γενικής συνελεύσεως του ΟΗΕ, να ισχυρισθώ ότι έχω σχηματίσει εικόνα απολύτως αισιόδοξον ως προς τας διαθέσεις των κρατών- μελών του ΟΗΕ. Είχα άλλοτε καταδικάσει από του βήματος αυτού εν είδος ρομαντισμού, ο οποίος απέβαινε και εναντίον των εθνικών συμφερόντων και εναντίον των φιλικών προς τους συμμάχους αισθημάτων του ελληνικού λαού. Είχε καταλήξει να θεωρήται ότι άπαντες οι σύμμαχοι μας θα ώφειλον αφ' ης εγεννήθη το Κυπριακόν πρόβλημα, να συνηγορήσουν υπέρ ημών αδιαφορούντες προς οιαδήποτε άλλην σκέψιν με μόνην θέλησιν την προσαρμογήν εις διακεκρηυγμένας αρχάς του ΟΗΕ. Η αντίληψις ήτο κατά βάσιν ορθή. Αλλ' εκτός τόπου και χρόνου. Εδικαιολόγει μίαν αντισυμμαχικήν έκρηξιν, αλλά δεν ηδύνατο να θεμελιώση μίαν πολιτικήν. Παράλληλως είχε καλλιεγηθή ένα μίσος του κακού δυτικού, ο οποίος αντιτίθεται εις το αίτημα της αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού και του καλού ανατολικού, ο οποίος εψήφισεν υπέρ του αιτήματος αυτού. Η εξέλιξις των τελευταίων καιρών οδηγεί εις απόλυτον προσγείωσιν των Ελλήνων.

Η Ιστορία του Κυπριακού μας εγέμισε πικρίας, αλλά μας edίδαξε πως να σκεπτόμεθα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής. Το μάθημα ολοκληρώνεται τώρα. Αι τουρκοσοβιετικά συνομιλία, η εμφάνισις εις ωρισμένα ανακοινωθέντα του θεάματος των δύο κοινοτήτων και άλλα τινα δείγματα της Σοβιετικής διπλωματικής ικανότητος, διέλυσαν τον μύθον του κακού Δυτικού και του καλού ανατολικού και μας επληφόρησαν ότι παντού υπάρχουν μεγάλοι και μικροί δυνάμεις σκεπτόμεναι τα ιδικά των συμφέροντα. Εντός της ατμοσφαιρας αυτής πρέπει και μεις με ρεαλισμόν να αντιμετωπίσωμεν την κατάστασιν ως εμφανίζεται.

Και ουδέποτε ο Ελληνικός λαός θα εγκαταλείψη

τον πόθον της Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα. Αλλά αυτά δεν είναι αίτημα προβαλλόμενον προς τον ΟΗΕ. Το αίτημα είναι η αδέσμευτος αναξαρτησία εν ονόματι της αρχής της αυτοδιαθέσεως των λαών. Αισιοδοξούμεν διότι πιστεύομεν εις το δίκαιον και διότι πιστεύομεν επίσης ότι θα διατηρηθή η ενότης απόψεων μεταξύ των Κυπρίων αδελφών μας και ημών και πέραν της ενότητος αυτής η ενότης μεταξύ όλων των Ελλήνων με τελικόν σκοπόν την Ενωσιν".

Οι συζητήσεις στη Βουλή ήταν θυελλώδεις ο δε αρχηγός της ΕΡΕ κατηγορήσε τον Γεώργιο Παπανδρέου ως υπεύθυνον για την αναταραχή που επικρατούσε στην Ελλάδα και ανακοίνωσε ότι το κόμμα του θα ψήφισε υπέρ της Κυβέρνησης.

Στη συζήτηση πήρε μέρος και το ηγετικό στέλεχος της Ένωσης Κέντρου Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, ο οποίος είχε μετάσχει στην πρώτη Κυβέρνηση των αποστατών, όπως αποκαλούνταν όσοι αποχώρησαν από την Κυβέρνηση Παπανδρέου και την Ένωση Κέντρου.

Ο Μητσοτάκης είπε πως θα υποστήριζε και τη νέα Κυβέρνηση και εξαπέλυσε έντονη επίθεση εναντίον του Γεωργίου Παπανδρέου.

"Το ερώτημα το οποίον αγωνιωδώς απευθύνεται εις τον αρχηγόν της Ενώσεως Κέντρου είναι διατί παρά την γνώμην στενωτέρων συνεγατών του παρητήθη" είπε ο Μητσοτάκης και πρόσθεσε:

"Και τι ενόμιζεν ο κ. Παπανδρέου ότι θα συνέβαινε μετά την παραίτησιν; Επαναλαμβάνω ότι η απόφασις αυτή η οποία και την παράταξιν της δημοκρατίας και το κόμμα οδήγησεν εις περιπέτειαν ήτο απόφασις ενός μόνον ανδρός και φέρει την ιστορικήν ευθύνην μόνον ο κ. Παπανδρέου. Λυπούμαι διότι και τώρα δεν είναι παρών διά να ακούση και απαντήση".

Ο Γεώργιος Παπανδρέου δεν παρέστη στη συζήτηση των προγραμματικών δηλώσεων του Ηλία Τσιριμώκου, μπούκοιτάροντας τον, όπως και στην περίπτωση των προγραμματικών δηλώσεων του Ηλία Τσιριμώκου. Ωστόσο δημόσια δεν μπορούσε παρά να

σχολιάσει τα όσα αναφέρονταν στη Βουλή και να θέσει τις αξιώσεις του.

Την παραμονή της ψηφοφορίας ο Γεώργιος Παπανδρέου δήλωσε:

"Ο κ. Τσιριμώκος δεν εκπροσωπεί την Ε.Κ. Εκπροσωπεί την προδοσίαν τη Ε.Κ. Και όλα όσα συνέβησαν και όσα ελέχθησαν δικαιώνουν εις το ακέραιον μόνον την ιδικήν μας γραμμήν. Υπηρεσιακή Κυβέρνησις και εκλογαί. Και εν ονόματι της δημοκρατίας και εν ονόματι της ομαλότητας, διότι μόνον αι εκλογαί τερματίζουν την ανωμαλίαν. Ολοι ανεξαιρέτως οι βουλευταί της Ενώσεως Κέντρου και οι **134** παραμένουν πιστοί εις την σημαίαν της αληθούς Δημοκρατίας και θα τιμωρήσουν τους προδότας του κόμματος".

Ο Παπανδρέου, ωστόσο, έβαλε νερό στο κρασί του και ενώ επέμενε στη διενέργεια εκλογών δεχόταν όπως αυτές ανασταλούν μέχρι το Νοέμβριο.

"Ως προς τας εκλογάς" μετέδιδε το Ελληνικό Ιδρυμα Ραδιοφωνίας, ΕΙΡ, στις **28** Αυγούστου **1965**, "είπεν ότι άνκαι η άποψις του είναι να διενεργηθούν εντός **45** ημερών, ως προνοεί το Σύνταγμα, εν τούτοις δεν θα ενίστατο να διεξαχθούν περί τα μέσα Νοεμβρίου εάν όλα τα κόμματα και ο Βασιλεύς συμφώνουν εις τούτο".

Λίγο πριν διεξαχθεί η ψηφοφορία στη Βουλή για τις προγραμματικές δηλώσεις του Ηλία Τσιριμώκου τα πράγματα είχαν φθάσει σε πολύ κρίσιμο σημείο με αποτέλεσμα, σύμφωνα με το Ρόιτερ να αναλλαγούν γρονθοκοπήματα μεταξύ βουλευτών των αντιμαχομένων παρατάξεων, ιδιαίτερα μεταξύ των βουλευτών της Ε.Κ. και της ΕΡΕ.

Πρόσθετε το ίδιο πρακτορείο: "Τα επεισόδια ήρχισαν κατόπιν διαξιφισμών μεταξύ βουλευτών της ΕΚ και της ΕΡΕ με αποτέλεσμα την πρόκλησιν σφοδρότατης συμπλοκής εις το Κέντρον της αιθούσης του Κοινοβουλίου, όπου εις μίαν στιγμήν **20** περίπου βουλευταί συγκρούμενοι μεταξύ των και ανταλλάσοντες ύβρεις και κτυπήματα εδημιούργησαν

πραγματικόν πανδαιμόνιον".

Παρά την αισιοδοξία του, ο Ηλίας Τσιριμώκος καταψηφίστηκε στις **28** Αυγούστου **1965** και αναγκάστηκε να υποβάλει την παραίτηση της Κυβέρνησης του και τον διαδέχθηκε η τρίτη Κυβέρνηση των λεγομένων Αποστατών με τον Στέφανο Στεφανόπουλο.